Het bestaan en gebruik van patiëntenportalen en andere online platformen met de mogelijkheid tot het elektronisch uitwisselen van medische gegevens.

Haio: BLANCQUAERT Hanne , U.A.
Promotor: PHILIPS Hilde , U.A.
Praktijkopleider: Eerdekens Sonja , HEISTERCAMP Francine , LAUWERS Koen , VAN BRUGGEN Danielle

Context: In een maatschappij waar digitale communicatiekanalen niet meer weg te denken zijn, vinden nu ook heel wat elektronische diensten en toepassingen hun weg binnen de gezondheidszorg. De laatste jaren wordt er steeds meer gewerkt rond het implementeren van nieuwe eGezondheidsdiensten die het mogelijk maken om medische gegevens van patiënten elektronsich uit te wisselen tussen zorgverleners onderling. Ondertussen zijn er ook al heel wat patiëntenportalen beschikbaar waarlangs patiënten rechtstreekse toegang kunnen krijgen tot hun eigen gezondheidsgegevens. Er wordt onder andere gezegd dat dit de communicatie met zorgverleners en het zorgproces zou verbeteren, maar is dat ook zo?

Onderzoeksvraag: Het opzet van deze masterproef is inzicht verwerven in de mate waarmee huisartsen en patiënten vertrouwd zijn met deze online patiëntenportalen. Bovendien wordt nagegaan wat hun ervaring en attitude is ten overstaan van de gebruiksvriendelijkheid en relevantie van deze platformen om eigen medische gegevens te consulteren. Concrete onderzoeksvragen die we willen beantwoorden: - Patiëntengroep: Waar willen patiënten graag toegang toe hebben, wat zijn hun noden? In hoeverre zijn patiënten gekend met dergelijke patiëntenportalen en van wie verwachten ze dat dit wordt aangebracht? - Huisartsen: Wat is de ervaring van huisartsen met deze platformen? Hoe staan huisartsen hier tegenover, welke voor- en/of nadelen zien ze? Hoe zien zij eventuele mogelijkheden tot verbetering? Wat is volgens huisartsen de impact hiervan op hun relatie tot de patiënt? - aan beide groepen: Hoe kunnen patiëntenportalen volgens patiënten en zorgverleners een invloed hebben op de zorgverlening én kan dit een betere kwaliteit van de medische dossiers garanderen?

Methode: Deze studie werd opgestart in april 2019 met een verkennend literatuuronderzoek, waarna uitgebreid veldonderzoek verricht werd eindigend in november 2020. Er werd gebruik gemaakt van een kwalitatieve studie-opzet door middel van focusgroepen en interviews. Op voorhand werd een topiclijst opgesteld van de verschillende gespreksonderwerpen die aan bod zouden komen. Patiënten werden door middel van purposeful sampling gerekruteerd. Voor het onderzoek werden enkel anderstaligen geëxcludeerd. Er namen uiteindelijk 22 patiënten deel waarvan 13 vrouwen en 9 mannen, met gelijke verdeling wat betreft leeftijdscategorie. We recruteerden twee bestaande LOK groepen voor het huisartsendeel van de studie. Ze werden als focusgroep georganiseerd, waaraan in totaal 13 huisartsen deelnamen. De gesprekken werden opgenomen en volledig uitgeschreven voor data-analyse, dit op basis van vooropgestelde thema's.

Resultaten: Uit deze studie is gebleken dat er een grote vraag is naar het kunnen consulteren van eigen gezondheidsgegevens. Heel wat patiënten gaven aan het een meerwaarde te vinden, moesten ze deze gegevens ook online kunnen bekijken én zouden bereid zijn om hiervoor een patiëntenportaal als medium te gaan gebruiken. Toch lijkt het voor velen enkel puur informatief te zijn en is er niet meteen nood aan een actief portaal. Het onderzoek wees uit dat het effect van deze platformen op de zelfredzaamheid van patiënten sterk patiëntafhankelijk blijkt te zijn en het samenhangt met de mate waarin men voordien al controle uitoefende op de eigen gezondheid. Bovenal biedt het heel wat potentieel en werd ondermeer het om het even waar en wanneer kunnen

raadplegen van je eigen medische gegevens als belangrijkste meerwaarde genoemd. Weten welke informatie er gedeeld wordt en de mogelijkheid om bepaalde zaken opnieuw te consulteren, wordt als zeer nuttig beschouwd. Hiertegenover staan ook enkele valkuilen die werden benoemd en beschreven. Zo is er nog een beperkte vertaalslag naar de patiënt toe, wat een barrière zou kunnen vormen voor toekomstig gebruik van deze portalen. Een vertaling omtrent de inhoud van bepaalde documenten of verslagen is essentieel voor een correcte interpretatie ervan en om patiënten ook daadwerkelijk centraal te kunnen stellen in hun zorgproces. Daarnaast moet er vooral nog aandacht besteed worden aan het aanbrengen van deze portalen en de algemene bekendheid ervan. Ook huisartsen geven te kennen nog onvoldoende geïnformeerd te zijn om dergelijke portalen actief te gaan gebruiken en stellen zich eerder terughoudend op wat het aanbieden van deze online platformen betreft naar patiënten toe. Tot slot werden er concrete voorstellen geformuleerd voor de inhoud en kenmerken die een patiëntenportaal zou moeten bevatten.

Conclusie: De meeste bevindingen uit dit onderzoek correleren grotendeels met de resultaten uit voorgaande studies. In deze studie werd echter meer gefocust op de mening en visie van patiënten en eerstelijnszorgverleners, meer bepaald huisartsen, op het gebruik van online patiëntenportalen in het zorgproces en het elektronisch delen van medische gegevens met de patiënt. Een belangrijke beperking van deze studie was de relatief kleine steekproefomvang en het feit dat het onderzoek beperkt is gebleven tot het bevragen van patiënten en huisartsen in de regio Antwerpen. Op basis van deze onderzoeksresultaten kunnen reeds aanbevelingen geformuleerd worden om de acceptatie van de portalen en het langdurig gebruik ervan te bevorderen, alsook voor eventuele verdere uitwerking en onderbouwing van patiëntenportalen. Patiëntenportalen bieden heel wat toekomstperspectief, toch zullen proefprojecten en andere studies in de toekomst nog heel waardevol zijn.